

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอ เมืองลำพูน จังหวัด ลำพูน
 ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล ร.ต.อ.วิสูตร กันไชยสัก

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๓๔/๑ หมู่ ๗ บ้านทุ่งยาว ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
 โทรศัพท์ ๐๘๑ - ๙๘๐๑๑๐๐ Line visoot

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๒ ปัจจุบันอายุ ๖๖ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คณะ/สาขาวิชา รัฐศาสตรบัณฑิต

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร ระบุ

ข้าราชการบำนาญ

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๐๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ลำไย

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑) แปลงเรียนรู้ด้านการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี / การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒) แปลงเรียนรู้ด้านการผลิตลำไยนอกฤดู และแปลงเรียนรู้ด้านการตัดแต่งข้อผลลำไย

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑) ฐานเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย

๒) ฐานเรียนรู้การเพิ่มคุณภาพผลผลิตลำไย

๓) ฐานเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิตลำไย

๔) ฐานการเรียนรู้การให้น้ำอย่างรู้คุณค่า/ระบบการให้น้ำ

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ลำไยนอกฤดู) ยกระดับมาตรฐานสินค้า

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร เกษตรทฤษฎีใหม่ (เศรษฐกิจพอเพียง)

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร บัญชีต้นทุนอาชีพ องค์การเกษตร การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไยคุณภาพ
วัตถุประสงค์

๑) เพื่อให้เกษตรกรหรือผู้สนใจมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตลำไยให้มีคุณภาพ

๒) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงลดต้นทุนการผลิต

๓) เพื่อส่งเสริมการผลิตลำไยที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

เนื้อหาหลักสูตร แบ่งออกเป็น ๔ หมวด

หมวดที่ ๑ : ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลำไยคุณภาพ

๑) คุณลักษณะของลำไยคุณภาพตามเกณฑ์ตลาด

๒) ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของลำไย (พันธุ์ ดิน น้ำ อากาศ การดูแล ฯลฯ)

หมวดที่ ๒ : นวัตกรรมจัดการก่อนการผลิต

- ๑) การเลือกพันธุ์ลำไยที่เหมาะสม
- ๒) การจัดการแปลงปลูกด้วยระบบแปรรูปดิจิทัล
- ๓) การเตรียมดินและการใช้สารอินทรีย์ชีวภาพทดแทนเคมี

หมวดที่ ๓ : เทคโนโลยีการจัดการระหว่างการผลิต

- ๑) การให้น้ำแบบประหยัด (ระบบน้ำหยด / น้ำพ่นหมอก)
- ๒) การใช้สารกระตุ้นการออกดอกแบบควบคุม
- ๓) การจัดการโรคและแมลงแบบ IPM (ผสมผสาน)

หมวดที่ ๔: เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว

- ๑) การคัดแยก/บรรจุ
- ๒) เทคโนโลยีการยืดอายุการเก็บรักษา

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วม จัดทำแผนอย่างละเอียด)

ได้รับตำแหน่งเลขานุการ คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับจังหวัด มีหน้าที่ ดังนี้

- ๑) ประสานงานระหว่างคณะกรรมการ ศพก. กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- ๒) จัดทำแผนงานและงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการ
- ๓) ประชุมคณะกรรมการ และบันทึกการประชุมอย่างเป็นระบบ
- ๔) ร่วมติดตามผลการดำเนินงานของ ศพก. และรายงานความก้าวหน้าต่อผู้บริหารระดับจังหวัด/กรมส่งเสริมการเกษตร
- ๕) ร่วมสนับสนุนกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการจัดการความรู้ให้กับเกษตรกร

๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและเครือข่ายในพื้นที่

ตำแหน่งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดลำพูน มีหน้าที่ ดังนี้

๑) กำหนดทิศทางการดำเนินงานของ ศพก.

- วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่
- กำหนดกรอบการพัฒนาหลักสูตรหรือหัวข้อถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่

๒) ส่งเสริมการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ประสานให้หน่วยงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือเทคโนโลยีมาร่วมสนับสนุนการพัฒนา

เกษตรกร

๓) สนับสนุนและกำกับกำกับการดำเนินงานของ ศพก. เครือข่าย

- ร่วมเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง/พัฒนาระบบการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผน

- ๑) เพื่อกำหนดแนวทางและกิจกรรมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. อย่างเป็นระบบ
- ๒) เพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเครือข่ายเกษตรกร
- ๓) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงบประมาณ สนับสนุนทรัพยากร และประเมินผลการ

ดำเนินงาน

ขั้นตอนการจัดทำแผน

๑) เตรียมข้อมูลพื้นฐาน

- ศึกษาสภาพปัญหาและศักยภาพของพื้นที่
- รวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลเกษตรกร / ข้อมูลสินค้าเกษตรเป้าหมาย

๒) ประชุมระดมความคิดเห็น

- ประชุมร่วมกับคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ / จังหวัด
- เปิดเวทีให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกรต้นแบบ, หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมแสดง

ความคิดเห็น

๓) กำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน

- ระบุเป้าหมายในด้านการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน การยกระดับมาตรฐาน ฯลฯ
- วางแผนกิจกรรมที่จะดำเนินการ เช่น การจัดฝึกอบรม การถ่ายทอดเทคโนโลยี

การแปรรูป ฯลฯ

๔) บูรณาการหน่วยงานร่วม

- เชิญหน่วยงานที่มีภารกิจสอดคล้อง เช่น สวก., พัฒนาที่ดิน, สาธารณสุข, สภาเกษตรกร

ฯลฯ เข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรม

๕) จัดทำเอกสารแผนฯ

- สรุปเป็นเอกสารแผนปฏิบัติการราย ศพก. ระบุชัดเจน กิจกรรม, ระยะเวลา, งบประมาณ, ผู้รับผิดชอบ, หน่วยงานสนับสนุน

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

- เกษตรกรเจ้าของแปลง ศพก. และเครือข่าย
- คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ/จังหวัด
- เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ / จังหวัด
- หน่วยงานร่วมบูรณาการ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาที่ดิน, กรมปศุสัตว์ / ประมง, สถาบันวิจัย, อปท., เอกชนด้านเกษตร/การตลาด, สมาเกษตรกรจังหวัด

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตร แบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

- แรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนจาก การเกษตรแบบเดิม ๆ ไปสู่ การเกษตรที่ใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยี มักเกิดจากการเผชิญกับปัญหาและความท้าทายที่เกษตรกรต้องเผชิญ รวมถึงโอกาสใหม่ ๆ ที่สร้างแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถสรุปเป็นหัวข้อได้ดังนี้

๑.๑) ปัญหาจากการทำเกษตรแบบเดิม รายได้ไม่แน่นอน ราคาสินค้าเกษตรผันผวน ต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะปุ๋ย ยา แรงงาน ผลผลิตตกต่ำเพราะดินเสื่อมสภาพ โรค – แมลงระบาด และความไม่มั่นคงด้านน้ำ/สภาพอากาศแปรปรวน (โลกร้อน)

๑.๒) เห็นตัวอย่างเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ได้ไปดูงาน ศพก. หรือฟาร์มที่ใช้นวัตกรรมสมัยใหม่ในการบริหารจัดการด้านการเกษตร และเห็นความแตกต่างของแปลงที่ใช้เทคโนโลยี เช่น พืชโตเร็วกว่า ผลผลิตดีกว่ารวมถึงการได้รับแรงบันดาลใจจากเพื่อนบ้านหรือเกษตรกรในชุมชน

๑.๓) การเรียนรู้จากวิทยากรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากการอบรม ศพก. / สำนักงานเกษตร / หน่วยงานวิจัย ได้คำแนะนำเชิงวิชาการที่ปรับใช้กับแปลงจริงได้ มีแหล่งเรียนรู้และการสาธิตในพื้นที่ ทำให้เข้าใจง่าย

๑.๔) ต้องการเพิ่มรายได้หรือเปลี่ยนชีวิตครอบครัว เห็นว่าเกษตรเป็นอาชีพที่มั่นคงถ้าใช้ความรู้และเทคโนโลยีอย่างถูกต้อง มีแรงผลักดันจากคนในครอบครัว หรือคนรุ่นใหม่ที่กลับบ้านมาทำเกษตร

๑.๕) เข้าถึงเทคโนโลยีง่ายขึ้น โทรศัพท์มือถือ/แอปเกษตร/ยูทูบ ทำให้ค้นคว้าความรู้ด้วยตัวเองได้

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

๒.๑) ต้นทุนการผลิตสูง แต่รายได้ต่ำ ป่วยเคมี ยาฆ่าแมลง แรงงาน มีราคาสูงขึ้นทุกปี ราคาผลผลิตตกต่ำ ขายไม่ได้ตามราคาที่คาดหวัง ทำเกษตรแล้ว "ขาดทุนสะสม" หรือ "แทบไม่คุ้มเหนื่อย"

๒.๒) สภาพอากาศแปรปรวน/ภัยธรรมชาติ ฝนตกไม่ตรงฤดู, แล้งจัด, พายุเข้าบ่อยขึ้น กระทบโดยตรงต่อการออกดอก - ติดผล - เก็บเกี่ยว

๒.๓) โรค-แมลงรุนแรงและดื้อยา โรคพืชและศัตรูพืชติดต่อสารเคมีเดิม ๆ การใช้ยาฆ่าแมลงซ้ำซากทำให้พืชอ่อนแอและเสี่ยงสารตกค้าง

๒.๔) คุณภาพผลผลิตต่ำ ไม่ได้มาตรฐาน ขาดการคัดแยก / ไม่มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ

๒.๕) พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป ผู้บริโภคต้องการอาหารปลอดภัย มีมาตรฐาน ตรวจสอบได้ นิยมสินค้าเกษตรแปรรูป สะดวก และมีเรื่องราว (Story / Branding)

๒.๖) แรงงานภาคเกษตรลดลง / ขาดคนรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ไม่ยอมสืบทอดอาชีพ

๒.๗) ความรู้แบบเดิมไม่เพียงพอ วิถีเกษตรแบบสืบทอดรุ่นต่อรุ่น เริ่มใช้ไม่ได้ผลในปัจจุบัน

สรุป : ปัญหาเกษตรยุคใหม่มีความซับซ้อน และไม่สามารถแก้ด้วย "ประสบการณ์เพียงอย่างเดียว" ได้อีกต่อไป หลักวิชาการ = ให้เหตุผลและแนวทางที่แม่นยำ เทคโนโลยี/นวัตกรรม = ช่วยทำให้การผลิต "แม่นยำขึ้น - เร็วขึ้น - ต้นทุนลดลง"

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ในแปลงเรียนรู้ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรม การเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑.๑ ด้านการจัดการดิน น้ำ และอากาศ ได้แก่ การตรวจวิเคราะห์ดินโดยใช้ชุดตรวจวิเคราะห์ดินภาคสนาม หรือส่งวิเคราะห์ผ่านพัฒนาที่ดินจังหวัดลำพูนหรือเขตในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ช่วยให้สามารถใส่ปุ๋ยตรงกับความต้องการของพืชและลดการใช้ปุ๋ยเกินจำเป็น การปลูกพืชคลุมดิน/พืชร่วมร่ม ลดการพังทลายของดิน รักษาความชื้น และเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

๑.๒ ด้านการลดต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุเหลือใช้ในส่วนลำไย เช่น การทำปุ๋ยหมักจากใบลำไย เศษกิ่งไม้ หรือมูลสัตว์ลดค่าใช้จ่ายปุ๋ยเคมี และเพิ่มคุณภาพดิน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์

ในระบบสูบน้ำช่วยลดค่าไฟฟ้าจากการใช้น้ำในสวนระยะยาว การเลือกใช้เครื่องจักรกลเกษตรขนาดเล็ก เช่น รถตัดหญ้า รถพ่นยาอัตโนมัติ ลดแรงงานคนและเพิ่มประสิทธิภาพ

๑.๓ ด้านการลดการระบาดของศัตรูพืช ได้แก่ การใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บีที หรือ สารสกัดพืช (เช่น สะเดา) ลดการพึ่งพาสารเคมี และปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม การใช้กับดักแมลง เช่น กับดักแสงไฟ กับดักฟีโรโมนดึงดูดแมลงศัตรูพืชโดยไม่ต้องใช้สารเคมี

๑.๔ การเพิ่มผลผลิต ได้แก่ การจัดการทรงพุ่มด้วยวิชาการตัดแต่งกิ่ง ช่วยให้แสงส่องทั่วถึง เพิ่มจำนวนดอกและผล การเร่งรัดการออกดอกด้วยโพแทสเซียมคลอไรด์อย่างแม่นยำ ปรับช่วงเวลาออกดอกให้สอดคล้องกับตลาด ลดความเสี่ยงการใช้สารพิษช่วงและไม่ปลอดภัย

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ขั้นตอนที่ ๑ การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาในสวนลำไย จุดเริ่มต้นสำคัญก่อนใช้เทคโนโลยี วิเคราะห์สภาพพื้นที่ เช่น ดิน น้ำ ภูมิอากาศตรวจสอบปัญหาหลัก เช่น ดินเสื่อมโทรม โรคแมลงระบาด ต้นทุนสูง ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ

ขั้นตอนที่ ๒ วางแผนการปรับปรุงและเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม เลือกเทคโนโลยีให้เหมาะกับปัญหาและศักยภาพของสวน ถ้าปัญหาเรื่องดิน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และพืชคลุมดิน ถ้าโรคแมลงรบกวน ใช้ชีวภัณฑ์หรือ กับดักแมลง ถ้าผลผลิตต่ำ ใช้เทคนิคเร่งดอก-ตัดแต่งทรงพุ่ม-ควบคุมการให้น้ำ ใช้แนวทางปรับใช้ตามงบประมาณ ความรู้ และกำลังแรงงานของสวน

ขั้นตอนที่ ๓ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้จริงในแปลงสวน เริ่มทดลองในแปลงเล็กก่อนขยายพื้นที่ทดลองใช้ปุ๋ยชีวภาพ / จุลินทรีย์ควบคุมโรคความกับดักแมลงเพื่อสังเกตและเผื่อระวังศัตรูพืช ใช้หลักการ เริ่มจากง่าย → ซับซ้อน / ถูก → แพง / เล็ก → ใหญ่

ขั้นตอนที่ ๔ การติดตามผลและประเมินผล ต้องรู้ว่าใช้แล้วได้ผลจริงหรือไม่ เปรียบเทียบผลผลิตก่อน-หลังใช้นวัตกรรมประเมินต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงตรวจสอบการลดศัตรูพืช / คุณภาพดิน / ปริมาณน้ำ

ขั้นตอนที่ ๕ การพัฒนาและขยายผลเมื่อเห็นผลดี ควรขยายผลทั้งในสวนและสู่ชุมชนขยายพื้นที่ทดลองไปยังแปลงอื่นแนะนำหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรรายอื่น ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ฯลฯ

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การวิเคราะห์ดินและการจัดการปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑. เก็บตัวอย่างดิน โดยใช้พลั่ว/เหล็กเจาะดินขุดลึกประมาณ ๑๕-๒๐ ซม.เก็บจากหลายจุดในแปลง (๕-๑๐ จุด) แล้วผสมรวมกันตากลมให้แห้ง ห้ามตากแดด แล้วใส่ถุงส่งวิเคราะห์
๒. วิเคราะห์ดิน ส่งวิเคราะห์ที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน ศูนย์วิจัยพืช หรือศูนย์บริการการเกษตรตรวจหาค่า pH (กรด-ด่าง), ปริมาณธาตุอาหารหลัก (N-P-K), อินทรีย์วัตถุ, ความเค็ม
๓. แปลผลและวางแผนใส่ปุ๋ย ใช้ผลวิเคราะห์ในการเลือกชนิดและอัตราปุ๋ย เช่น ถ้าดิน

ขาดโพแทสเซียม ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ ถ้าอินทรีย์วัตถุน้อย ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักเพิ่ม ปรับ pH ดินให้เหมาะสม เช่น ถ้าดินเปรี้ยว ใส่ปูนโดโลไมต์ ถ้าดินด่างมาก เพิ่มอินทรีย์วัตถุหรือปลูกพืชคลุมดิน

๔. ติดตามผล ตรวจสอบวิเคราะห์ซ้ำปีละครั้งเพื่อปรับแผนการใส่ปุ๋ยให้เหมาะสม ใช้ปุ๋ยอย่างพอเหมาะ ลดต้นทุน และไม่ทำลายดิน

การเลือกหรือปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชให้เหมาะสม

๑. ศึกษาสภาพพื้นที่ ตรวจสอบภูมิอากาศ ดิน น้ำ โรคแมลงประจำถิ่น ตัวอย่างเช่น หากพื้นที่มีฝนตกชุกและอากาศชื้น เสี่ยงต่อโรคเชื้อรา ต้องเลือกพันธุ์ต้านทานเชื้อราเป็นต้น

๒. ศึกษาข้อมูลพันธุ์พืชจากแหล่งวิชาการ ใช้ข้อมูลจากกรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัย หรือศูนย์วิจัย เปรียบเทียบลักษณะพันธุ์ เช่น ความทนแล้ง ความต้านทานโรคแมลง ปริมาณผลผลิต

๓. ทดลองปลูก ปลูกทดลองในพื้นที่เล็กก่อนเพื่อประเมินผล สังเกตการเจริญเติบโต ต้านทานโรคแมลง และความเหมาะสม

๔. ขยายผล หากผลทดลองดี ปรับเปลี่ยนพันธุ์ในพื้นที่สวนทั้งหมด ควบคู่กับการจัดการดิน น้ำ และปุ๋ยให้เหมาะกับพันธุ์ใหม่

การจัดการศัตรูพืชแบบวิชาการ (IPM: การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน)

๑. สำรวจแมลงศัตรูพืช เดินสำรวจในสวนทุกสัปดาห์ ใช้แผ่นเหลืองดักแมลง หรือกับดักฟีโรโมน

๒. ใช้ชีวภัณฑ์และวิธีไม่ใช้สารเคมี ใช้เชื้อราบีวเวเรีย / ไตรโคเดอร์มา ตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง ลดการสะสมของเพลี้ยและเชื้อรา

๓. ใช้สารเคมีอย่างแม่นยำ ใช้เฉพาะกรณีรุนแรง และเลือกสารที่มีประสิทธิภาพสูง ตกค้างต่ำ หมดอายุสั้น สารเคมี ไม่ใช้ซ้ำซากเพื่อลดการดื้อยา

การจัดการน้ำแบบวิชาการ

๑. ตรวจสอบความชื้นในดิน ใช้เครื่องวัดความชื้น หรือสังเกตจากลักษณะดิน ให้น้ำเฉพาะเมื่อจำเป็น ลดการเปลืองน้ำ และปรับความถี่การให้น้ำตามฤดูกาล

การเก็บข้อมูลผลผลิตและต้นทุน มีสำคัญมากในการวางแผนระยะยาวบันทึกข้อมูล เช่น ปริมาณผลผลิตต่อไร่, จำนวนครั้งที่ใส่ปุ๋ย ยา, ค่าใช้จ่ายวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงรอบถัดไป

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร : ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๘ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ลำไย พื้นที่ปลูกจำนวน ๕ ไร่

๑.๒) มะนาว พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ ไร่

๑.๓) พืชผสมผสาน ได้แก่ มะพร้าว มะม่วง กล้วย ต้นสัก มะขาม ละมุด พื้นที่ปลูกจำนวน ๓ งาน

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลานิล จำนวน ๑,๐๐๐ ตัว/บ่อ

๒.๒) ปลาตะเพียน จำนวน ๑,๐๐๐ ตัว/บ่อ

๒.๓) ปลากดคัง จำนวน ๕๐๐ ตัว/บ่อ

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย
๓.๑) ไก่แจ้ จำนวน ๖ ตัว

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ลำไยมีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ขี้วัว เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ปุ๋ยหมัก เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ปุ๋ยเคมี เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๑,๕๐๐ บาท/ไร่

รายได้ ๑๕,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรายแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -

เฉลี่ยรายได้วันละ - บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ - บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -

เฉลี่ยรายได้เดือนละ - บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ผลผลิตลำไย มะนาว มะพร้าว ปลานิล ปลาตะเพียน ปลากดคัง

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองลำพูน เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชน เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม ให้บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการด้านการเกษตรอื่น ๆ เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน บัญชีครัวเรือน รวมทั้ง ให้บริการแก้ไขปัญหาและ รับเรื่องราวเรียนของเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และชุมชน

สร้างความเชื่อมั่น ความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลง โดยการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของเจ้าของ (ศพก.) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลความสำเร็จจากการบริหารการผลิตที่ใช้องค์ความรู้และการจัดการความรู้ภายในชุมชน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

๑. เป็นจุดบริการและถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกรทั่วไป ได้ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเกษตรด้านต่างๆ

๒. โครงการอบรมตามหลักสูตรผู้นำเกษตรกร (ปีละ ๓ ครั้ง)

๓. การให้บริการของ ศพก. มีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร บริการด้านการเกษตรอื่นๆ (พด., ปศุสัตว์ ประมง ฯลฯ) การจัดงาน Field Day เพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ การถ่ายทอดความรู้ การศึกษาดูงาน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การนำ BCG MODEL มาใช้ใน ศพก.

๑) Bio Economy มีการนำพันธุ์ลำไยพันธุ์ดีที่เหมาะสมกับพื้นที่มาเพาะปลูกในสวน

๒) Circular Economy มีการทำปุ๋ยจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ผลิตปุ๋ยหลัก

๓) Green Economy ลดการใช้สารเคมี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทดแทนปุ๋ยเคมี การใช้สารชีวภัณฑ์ ทดแทนการใช้สารเคมี การกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) อนุรักษ์ดิน ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก แทนปุ๋ยเคมี ช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ และลดการเสื่อมโทรมของดิน การปลูกพืชคลุมดิน เช่น ปอเทือง ถั่วพริ้ว ลดการพังทลายหน้าดิน และช่วยตรึงไนโตรเจนในดิน

๒) อนุรักษ์น้ำ การใช้ระบบน้ำสปริงเกอร์ในสวนลำไย เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้การจัดการน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น เหมาะสำหรับสวนลำไยขนาดกลางถึงใหญ่ โดยมีประโยชน์ทั้งในด้านการประหยัดแรงงาน

เพิ่มผลผลิต และช่วยดูแลสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นลำไย นอกจากนี้ยังมีการขุดสระน้ำในฟาร์มเพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำที่บริหารจัดการได้ตลอดฤดูกาลผลิต ลดการพึ่งพาน้ำจากภายนอก

๓) อนุรักษ์อากาศ/ลดมลพิษ ลดการใช้สารเคมี ผ่านการใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราควบคุมโรคแมลง ลดการปนเปื้อนสารเคมีในอากาศและสิ่งแวดล้อม การจัดการเศษพืชไม่เผา เช่น การทำปุ๋ยหมักจากใบไม้ กิ่งไม้ลดหมอกควันจากการเผา ลด PM ๒.๕

- ๔) อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การปลูกพืชหลายชนิด (พืชร่วม พืชหมุนเวียน) ช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศในไร่นา ไม่ให้แมลงศัตรูพืชเพิ่มจนผิดปกติ
- ๕) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและหมุนเวียน นำของเหลือทางการเกษตรกลับมาใช้ใหม่ เช่น เศษพืชทำปุ๋ยหมัก ลดการใช้ทรัพยากรใหม่ ลดของเสีย และช่วยลดการพึ่งพารายานนอก
- ๖) สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์แก่เกษตรกรในพื้นที่ ผ่านการฝึกอบรมและเรียนรู้จริงในแปลง ทำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ร.ต.อ.วิสูตร กันไชยสัก สามารถเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้สนใจที่เข้ามาศึกษาดูงานด้านการผลิตลำไยคุณภาพ ได้เป็นอย่างดี การพัฒนาการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิตโดยวิธีการ ใช้สารชีวภัณฑ์/ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน/ใช้ปุ๋ยหมักทำเองต้นทุนการผลิต การลดการใช้ปุ๋ยเคมีโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์บางส่วน การเพิ่มปริมาณผลผลิต โดยวิธีการตัดแต่งกิ่ง/การให้น้ำและปุ๋ย/การกระตุ้นการออกดอก การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต โดยวิธีการตัดแต่งซ่อผล / การผลิตลำไยมาตรฐาน GAP

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ร.ต.อ.วิสูตร กันไชยสัก สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ ขอความร่วมมือในการเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ ตามตารางอบรมที่กำหนด เช่น โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึง การรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดี เช่น เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ ด้านบัญชีฟาร์ม และยังได้ช่วยเหลือชาวบ้านด้านการเกษตรในด้านต่างๆ ทั้งในเรื่องของภัยธรรมชาติ การตรวจสอบความเสียหายของพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑) การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น สภาพอากาศ ภัยแล้ง โรคระบาดในพืช ราคาผลผลิต ฯลฯ ข่าวสารและนโยบายภาครัฐ เช่น โครงการสนับสนุนด้านเงินทุน เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย หรือการรับรอง GAP เผยแพร่ข้อมูลผ่านหลายช่องทาง ป้ายประชาสัมพันธ์หน้าศพก. LINE กลุ่ม / Facebook ศพก. เอกสารแผ่นพับ แผ่นปลิว

๒) การให้บริการด้านวิชาการเกษตร ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่จริง การฝึกอบรมเกษตรกร จัดอบรมตามฤดูกาล เช่น เทคนิคการดูแลลำไยช่วงเร่งดอก การตัดแต่งกิ่ง ทรงพุ่ม การใช้ปุ๋ยตามค่าดิน การจัดการโรคแมลง เชิญวิทยากรจากหน่วยงาน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด นักวิชาการจากมหาวิทยาลัย การสาธิตแปลงเรียนรู้มี “แปลงเรียนรู้หลัก” (Demo Plot) ให้เกษตรกรได้ดูของจริง การให้คำปรึกษารายบุคคล/รายกลุ่มเกษตรกรสามารถเข้ามาปรึกษาโดยตรง

๓) การเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างการบูรณาการเชิงรุก

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรใน ชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไป ปฏิบัติอย่างไร)

ขยายผลผ่านแปลงเรียนรู้และฐานการเรียนรู้ภายใน ศพก. และการส่งข้อมูลองค์ความรู้ใหม่ๆหรือข่าวสารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องผ่านช่องทาง Social Media (Line) เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจาก ศพก. ได้นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการผลิตของตนเองตัวอย่าง เช่น นายงามพล พิงคะสัน และนายอดุลย์ มูลธิ เกษตรกรที่อบรมจาก ศพก.เมืองลำพูน นำความรู้ด้านการตัดแต่งข้อผลลำไย ไปปฏิบัติในสวนของตนเอง กลุ่ม เกษตรกร จากอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๕๐ ราย กลุ่มเกษตรกร จากอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จำนวน ๘๐ ราย และกลุ่มเกษตรกรผู้นำอำเภอบ้านธิ จำนวน ๓๐ ราย ศึกษาดูงานการทำลำไยคุณภาพ โดยใช้ เทคโนโลยีการตัดแต่งข้อผล ในการพัฒนาคุณภาพผลผลิต เพื่อนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ทางการเกษตร ของตนเอง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงาน ในพื้นที่

๑) ร่วมวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนา ประสานความต้องการของเกษตรกรกับ นโยบายภาครัฐ ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรในพื้นที่ และช่วยคัดเลือกเทคโนโลยีหรือ วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพเศรษฐกิจของชุมชน

๒) เป็นแกนกลางเชื่อมโยงเครือข่าย ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างเกษตรกร หน่วยงาน รัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างเกษตรกรในชุมชนและ พื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด อบต. เทศบาล ฯลฯ

๓) ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ จัดฝึกอบรม สาธิต หรือกิจกรรมเรียนรู้ในศพก. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป และการตลาดให้เกษตรกร และส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักวิชาการ และมาตรฐาน GAP, Organic ฯลฯ

๔) สนับสนุนการแก้ปัญหาในพื้นที่ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและหาทางออก เช่น โรคและ แมลง ศัตรูพืช ราคาผลผลิตตกต่ำ จัดตั้งหรือสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและช่องทาง จำหน่าย ธรณรงค์และดำเนินกิจกรรมลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการเผาเศษวัสดุการเกษตร

๕) เป็นผู้นำและสร้างแรงบันดาลใจ เป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม กระตุ้นให้เกษตรกรรวมกลุ่มและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งของชุมชน

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

๑) เป็นผู้นำและผู้ประสานงานหลักของศูนย์ ขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนา ศพก. อย่างต่อเนื่อง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด เทศบาล พัฒนาที่ดิน ฯลฯ

๒) เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบให้เกษตรกร ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงในการทำเกษตรแบบวิชาการ เช่น การวิเคราะห์ดิน ตัดแต่งกิ่ง การใช้เทคโนโลยีการผลิตพืช การลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต สาธิตกระบวนการผลิตในแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรดูของจริง เปิดบ้าน/แปลงให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน

๓) สร้างเครือข่ายเกษตรกรเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านหรือชุมชน สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองระหว่างเกษตรกร เชิญชวนเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมอบรม ศึกษาดูงาน ฯลฯ

๔) ติดตาม ประเมิน และพัฒนากิจกรรมของศพก. ตรวจสอบความก้าวหน้าของแปลงเรียนรู้แต่ละด้าน เช่น แปลงพืช แปลงดิน แปลงการตลาด ร่วมวางแผนพัฒนา ศพก. ให้ตอบสนองปัญหาในพื้นที่ได้จริงเสนอแนวทางพัฒนาไปยังหน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ

๕) เป็นกระบอกเสียงของเกษตรกรในพื้นที่ นำเสนอปัญหา ความต้องการ หรือข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อหน่วยงานภาครัฐ ช่วยเป็นตัวกลางประสานให้ความช่วยเหลือเข้าไปถึงเกษตรกรรายย่อย และสนับสนุนแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนในพื้นที่

คุณสมบัติสำคัญของประธานศพก.

- ๑) เป็นเกษตรกรต้นแบบ มีความรู้ด้านการเกษตรและเป็นที่ยอมรับในชุมชน
- ๒) มีภาวะผู้นำ สามารถประสานงานกับหลายฝ่ายและนำทีมงานได้ดี
- ๓) มีจิตอาสา พร้อมเสียสละเวลาให้ชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน
- ๔) เปิดใจเรียนรู้ พร้อมรับองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาศูนย์ร่วมกับผู้อื่น

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น “ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)” ไม่ได้เป็นเพียงแค่บทบาทหน้าที่ทางเทคนิคหรือการบริหารจัดการเท่านั้น แต่เป็น หัวใจของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยศาสตร์แห่งเกษตรอย่างยั่งยืน ความภาคภูมิใจของการเป็น ศพก. ในการขับเคลื่อนเกษตรชุมชน

๑) ภาครัฐมีใจที่เป็นต้นแบบเกษตรกรในชุมชน เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำเกษตรแบบมีหลักวิชาการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จริงให้เกษตรกรรายอื่นได้เรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรุ่นใหม่กลับมาทำเกษตรอย่างภูมิใจ

๒) ภาครัฐมีใจที่ช่วยพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของเพื่อนเกษตรกร ศพก. ช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และมีรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืน ลดการใช้สารเคมี ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีความรู้ มีทักษะ และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

๓) ภาครัฐมีใจที่มีส่วนร่วมแก้ปัญหาเชิงพื้นที่ ศพก. เป็นกลไกหลักในการระดมความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหาการผลิต/ตลาดในท้องถิ่น ทำให้การช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐตรงจุด และเข้าถึงเกษตรกรได้จริง ช่วยเชื่อมโยงเกษตรกรกับองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

๔) ภาครัฐมีใจที่เป็นจุดเริ่มต้นของเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั้งในและนอกชุมชน มีการจัดอบรม สาธิต ดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดทั้งปี กลายเป็นพื้นที่รวมพลังเกษตรกร และเป็นที่พึ่งในยามวิกฤต เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ราคาผลผลิตตกต่ำ

๕) ภาครัฐมีใจในความไว้วางใจจากชุมชนและหน่วยงานรัฐ ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำ/ตัวแทนเกษตรกร มีบทบาทสำคัญในการวางแผนพัฒนาเกษตรในพื้นที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐสู่การปฏิบัติจริง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

บทบาทเชิงทางการ

กำหนดทิศทางและแผนพัฒนา

- วางแผนกิจกรรมส่งเสริมการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร
- ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน

บริหารจัดการศูนย์เรียนรู้

- จัดทำเอกสาร สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

ติดตามและประเมินผล

- ตรวจสอบความคืบหน้าโครงการ
- ประเมินผลผลิตและคุณภาพสินค้า

บทบาทเชิงไม่เป็นทางการ

เป็นแบบอย่างที่ดี

- ทำเกษตรจริงในพื้นที่ ใช้เทคโนโลยีที่แนะนำให้เกษตรกรเห็นผลลัพธ์จริง

สร้างความสัมพันธ์และแรงบันดาลใจ

- ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนสมาชิก ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

แก้ปัญหาเชิงรุก

- รับฟังปัญหาอย่างไม่เป็นทางการ และช่วยหาทางแก้ไข

ทำงานด้วยใจอาสา

- ร่วมแรงกายแรงใจในกิจกรรมชุมชน เช่น งานสาธารณะ, พื้นฟูพื้นที่

การเกษตรหลังภัยพิบัติ

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การทุ่มเทเวลาและร่างกาย

- อุทิศเวลาส่วนตัวเพื่อจัดกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้ และแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรในพื้นที่
แม้ในวันหยุดหรือเวลาอนอกงานหลัก

- ลงพื้นที่สำรวจ ปฐมนิเทศ และติดตามการทำงานของสมาชิกโดยไม่หวังผลตอบแทน

ใช้ทรัพยากรส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

- สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ หรือพื้นที่ของตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง
- ช่วยหาทุนหรือสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางส่วน เพื่อให้กิจกรรมดำเนินต่อไปได้แม้ไม่มี

งบประมาณเพียงพอ

การเป็นแบบอย่างที่ดี

- แสดงความซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบต่อทุกโครงการ
- รักษาผลประโยชน์ของชุมชนเหนือผลประโยชน์ส่วนตัว

การเสียสละโอกาสส่วนตัว

- ละโอกาสทำงานส่วนตัวบางอย่าง เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในพื้นที่
- พร้อมรับแรงกดดันหรือความขัดแย้ง เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด

การสร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือ

- เสียสละเวลาเดินทางไปพบหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือสถาบันวิจัย เพื่อหาความรู้
และโอกาสใหม่ ๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมตัดสินใจ และได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ทำเพื่อชุมชน เหมือนทำเพื่อครอบครัวของเรา”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑.๑ นายปวิรรต ปัญจะ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๑.๒ นายวิระพงษ์ ปาลี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๑.๓ นางสาวสุนีย์ สายวังกิก	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

ขั้นตอนกระบวนการถอดบทเรียน ศพก.

๑. กำหนดวัตถุประสงค์

- เพื่อเรียนรู้สิ่งที่ทำได้และควรรักษาไว้
- เพื่อระบุจุดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข
- เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดต่อให้เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้อง

๒. เตรียมข้อมูลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- รวบรวมข้อมูลโครงการ/กิจกรรมที่ผ่านมา

๓. ดำเนินการถอดบทเรียน ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เช่น

- เล่าเรื่อง (Storytelling) ให้ผู้มีประสบการณ์ถ่ายทอดเหตุการณ์สำคัญ
- วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จและอุปสรรค
- สรุปแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และสิ่งที่ควรปรับปรุง

๔. จัดทำสรุปบทเรียน

- จัดทำเอกสาร/สไลด์/สื่ออินโฟกราฟิก
- บันทึกทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ (ผลผลิต, รายได้, จำนวนผู้เข้าร่วม) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (ความพึงพอใจ, ความเปลี่ยนแปลงของเกษตรกร)

๕. นำไปใช้และเผยแพร่

- นำข้อคิดและแนวทางที่ได้ไปปรับใช้ในรอบถัดไป
- เผยแพร่ให้เครือข่ายและเกษตรกรในพื้นที่เรียนรู้ต่อ

เครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน ศพก.

เครื่องมือ	จุดเด่น	การใช้งาน
AAR (After Action Review)	ง่าย รวดเร็ว วิเคราะห์หลังเสร็จงานทันที	ถาม ๔ คำถาม: ทำอะไร, คาดหวังอะไร, เกิดอะไรขึ้นจริง, จะปรับปรุงอย่างไร
Storytelling	สร้างแรงบันดาลใจและถ่ายทอดประสบการณ์ได้ดี	ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเล่าเหตุการณ์สำคัญและสิ่งที่ได้เรียนรู้
SWOT Analysis	วิเคราะห์ปัจจัยภายใน-ภายนอก	แยกจุดแข็ง, จุดอ่อน, โอกาส, อุปสรรค
Timeline Method	เห็นภาพรวมการดำเนินงานชัดเจน	เขียนลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่เริ่มโครงการจนปัจจุบัน
Mind Mapping	เชื่อมโยงข้อมูลได้เป็นระบบ	จัดกลุ่มความคิดและสรุปเป็นภาพรวมองค์ความรู้

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหา / อุปสรรค

๑. การมีส่วนร่วมไม่ทั่วถึง

- เกษตรกรบางกลุ่มเข้าร่วมไม่สม่ำเสมอ หรือไม่สามารถสละเวลามาได้
- กลุ่มเป้าหมายบางส่วนยังขาดความเข้าใจว่าการถอดบทเรียนจะช่วยพัฒนางานได้

อย่างไร

๒. ข้อจำกัดด้านข้อมูล

- ข้อมูลเก่าไม่ครบถ้วนหรือกระจาย
- ขาดการบันทึกกิจกรรมและผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ ทำให้วิเคราะห์ได้ยาก

๓. ทักษะการถอดบทเรียน

- ผู้ดำเนินการบางคนยังไม่คุ้นกับเทคนิคการตั้งคำถามเชิงลึกหรือการสกัดประเด็นสำคัญ
- การจดบันทึกและสรุปไม่ชัดเจน

๔. ข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ

- กำหนดเวลาในการถอดบทเรียนสั้นเกินไป
- งบประมาณสำหรับจัดเวทีหรือกิจกรรมเสริมไม่เพียงพอ

๕. บริบทในพื้นที่

- ความหลากหลายของปัญหาในแต่ละชุมชนทำให้สรุปบทเรียนที่ใช้ได้ทั่วไปทำได้ยาก
- สภาพอากาศหรือฤดูเก็บเกี่ยวกระทบต่อการนัดหมายประชุม

ข้อเสนอแนะ

๑. สร้างความเข้าใจและแรงจูงใจ

- จัดกิจกรรมสั้น ๆ ก่อนถอดบทเรียน เพื่ออธิบายประโยชน์และวิธีการอย่างง่าย
- ใช้ตัวอย่างความสำเร็จจริงของชุมชนอื่นเป็นแรงบันดาลใจ

๒. พัฒนาระบบเก็บข้อมูล

- จัดทำแบบฟอร์มบันทึกกิจกรรม ผลลัพธ์ และปัญหาที่พบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลตั้งต้น
- ใช้เทคโนโลยี เช่น Google Forms, แอปบันทึกข้อมูล หรือถ่ายภาพกิจกรรมอย่าง

ต่อเนื่อง

๓. เสริมทักษะผู้ดำเนินการ

- อบรมเทคนิคการตั้งคำถาม, การฟังเชิงลึก, และการสรุปประเด็นให้กระชับ
- ใช้ผู้เอื้อกระบวนการ (Facilitator) ที่มีประสบการณ์มาช่วยในช่วงแรก

๔. จัดสรรเวลาและงบประมาณเหมาะสม

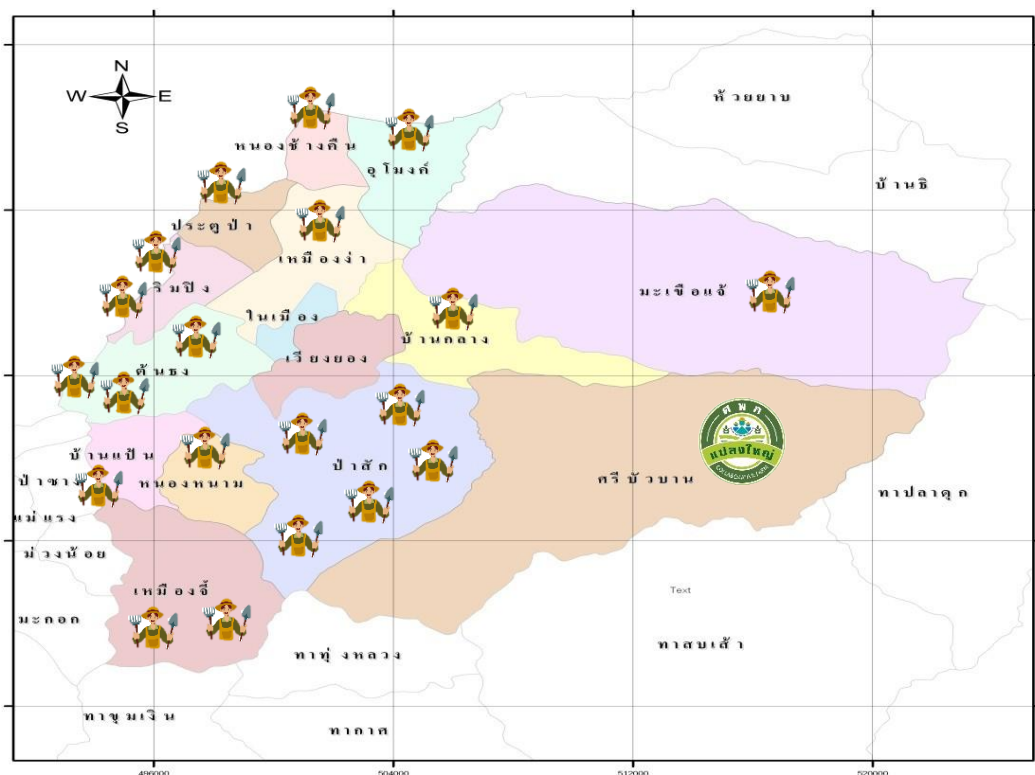
- แบ่งการถอดบทเรียนออกเป็นหลายช่วงสั้น ๆ เพื่อลดความเหนื่อยล้า
- วางแผนใช้งบประมาณให้ครอบคลุมค่าเดินทาง อาหารว่าง และสื่อประกอบ

๕. ปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบทพื้นที่

- เน้นประเด็นที่ตรงกับปัญหาจริงในชุมชน
- ใช้วิธีเล่าเรื่อง (Storytelling) จากเกษตรกรเพื่อดึงความสนใจและความร่วมมือ

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลัก อำเภอเมืองลำพูน และศูนย์ฯ เครือข่าย

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หลัก อำเภอเมืองลำพูน
สถานที่ตั้ง : บ้านทุ่งยาว หมู่ ๗ ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
พิกัด : X ๕๐๗๓๑๕ Y ๒๐๔๕๖๗๖

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	โซน	x	y	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์
1	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลศรีบัวบาน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	7	ศรีบัวบาน	47	508221	2044959	นายอิศรินทร์ คำซ้าย
2	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลมะเขือแจ้	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	1	มะเขือแจ้	47	509797	2054569	นายเสกสรรค์ สมเลิศคุณ
3	ศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	1	ป่าสัก	47	505228	2049286	นายเทวิน พิงคะสัน
4	ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านสันตะยอม	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	1	ป่าสัก	47	505671	2047552	นายสิงห์ชัย พิงคะสัน
5	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านป่ายาง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	8	ริมปิง	47	496354	2054417	นายเอนก นันทะพงศ์
6	โครงการเกษตรพอเพียง ดร.เทียม โชควัฒนา	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	15	ป่าสัก	47	500345	2051312	นายทรงภกณ ขมาธิปัดนันท์
7	สหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกรเชิงใหม่-ลำพูน จำกัด	ศูนย์เรียนรู้ด้านสหกรณ์	14	ป่าสัก	47	503422	2048586	นายสนั่น พัทธพงศ์ดี
8	ศูนย์เรียนรู้ลำไยคุณภาพ	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	6	ตันธง	47	494173	2052709	นายสายทอง เทพมาลัย
9	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	12	เหมืองจี้	47	497100	2041791	นางประเทือง ดีบุญมี
10	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	3	ตันธง	47	498095	2051980	นายนคร บุญเลิศ
11	ศูนย์เรียนรู้กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้ผลิตลำไยอุโมงค์ 59	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	8	อุโมงค์	47	506687	2061571	นายยุพิน เสมอใจ
12	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	3	ประตูป่า	47	502106	2062854	นายสมาน พิงพร
13	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	1	หนองช้างคื่น	47	500932	2063761	ว่าที่ร้อยเอกจำลอง บุญมา
14	ศูนย์เรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย	ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	5	บ้านกลาง	47	509095	2052578	นายอดิสร วาที
15	ศูนย์เรียนรู้ด้านศัตรูพืชและดินปุ๋ยตำบลริมปิง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	5	ริมปิง	47	497987	2056356	นายรส สุริยะได้
16	ศูนย์การเรียนรู้ด้านปศุสัตว์ ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	16	ป่าสัก	47	501159	2045128	นายจรัญ ผิดลัก
17	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	8	เหมืองจี้	47	503628	2059155	นายโคตรท ใจศรี
18	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	3	หนองหาน	47	497813	2047587	นายรัตนหวาน ชนะศุภพานิช
19	ศูนย์เรียนรู้ด้านดินปุ๋ยตำบลบ้านแป้น	ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	6	บ้านแป้น	47	495776	2046157	นายประเสริฐ ยองจา
20	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลตันธง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	9	ตันธง	47	0	0	นายอนันท์ ธีรวัฒนา
21	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงตำบลเหมืองจี้	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	2	เหมืองจี้	47	0	0	นางสาวอังคณา ชัยไค้สุข